

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Семенова В.Г.

_____ (підпис)

“ _____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та стратегія розвитку підприємства»

(назва освітньої програми)

на тему:

«ФАКТОРИ ТА РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ФОНДОВІДДАЧІ

ПІДПРИЄМСТВА (на прикладі ПАТ «Аграрний фонд»»

Виконавець:

студентка центру заочної форми навчання
Прокоф'єва Олександра Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кошельок Галина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

З М І С Т

ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОНДОВІДДАЧІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1.	Економічна сутність основних засобів та їх класифікація	5
1.2.	Система показників, що характеризують ефективність використання основних виробничих засобів	
1.3.	Фактори, що впливають на фондovіддачу підприємства та методи її вимірювання	12
	Висновки до першого розділу	
РОЗДІЛ 2.	СУЧАСНИЙ СТАН БОРОШНОМЕЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ КРАЇНИ ТА АНАЛІЗ ФОНДОВІДДАЧІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «АГРАРНИЙ ФОНД»	15
2.1.	Характеристика борошномельної промисловості країни та основні показники діяльності підприємства ПАТ «Аграрний фонд»	15
2.2.	Аналіз складу, динаміки та структури основних виробничих засобів підприємства	18
2.3.	Факторний аналіз фондovіддачі основних виробничих засобів підприємства	25
	Висновки до другого розділу	
РОЗДІЛ 3.	ПІДВИЩЕННЯ ФОНДОВІДДАЧІ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	28
	Висновки до третього розділу	
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ		34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		36

ВСТУП

Актуальність теми. Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних проблем у період переходу до ринкових відносин. Від вирішення цього питання залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку.

Ринкова система управління потребує вирішення завдань прискорення економічного розвитку, що потребує найбільш повної реалізації наявних резервів. Наважливим з них є створення виробничого потенціалу. Таким чином покращення використання основних виробничих засобів є найбільш великим резервом прискорення соціально-економічного розвитку країни. Актуальність цього резерву визначається не тільки його масштабами. Віддача основних засобів, як показує дослідження економічних взаємозв'язків і закономірностей у промисловості, виступає базою, начальним і першорядним фактором головних показників: продуктивності праці, обсягу продукції, прибутку. Фондовіддача є інтенсивним фактором підвищення рівня якісних і кількісних показників господарської діяльності соціально-економічного розвитку промисловості. Все це обумовлює актуальність теми дослідження.

Про актуальність даної проблеми свідчить наявність чисельних публікацій, таких авторів: Покропивного С.І., Савицької Т.В., Бабича В.В., Волкова О.І., Сафронова Н.А. та інших. Вони висловлювали різні, а іноді протилежні за своєю спрямованістю погляди, що зумовлює необхідність проведення подальших досліджень.

Вивчення фондівіддачі основних засобів підприємства дуже важливе для аналізу на пошуку шляхів підвищення ефективності виробництва. Це дає можливість розраховувати показники та шляхи підвищення ефективності їхнього використання, прогнозувати необхідність залучення коштів для придбання нових основних засобів у зв'язку з фізичним зношенням наявних.

Мета дослідження – визначення факторів і резервів підвищення фондівдачі основних виробничих засобів на підприємстві ПАТ «Аграрний фонд». Це і обумовило виконання таких **завдань**:

- визначити суть основних засобів і показати їх роль в підвищенні ефективності їх використання;
- дослідити показники стану та ефективності використання основних засобів підприємства;
-
- провести аналіз стану ринку борошномельної промисловості країни та основних показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «Аграрний фонд»;
- проаналізувати динаміку, склад, структуру та ефективність основних засобів підприємства;
- провести факторний аналіз фондівдачі підприємства;
- визначити резерви підвищення фондівдачі основних засобів підприємства;
- розробити заходи щодо підвищення фондівдачі основних засобів підприємства.

Об'єктом дослідження є – процес визначення факторів і резервів підвищення фондівдачі основних засобів підприємства ПАТ «Аграрний фонд».

Предметом дослідження є – теоретичні та практичні аспекти підвищення фондівдачі основних виробничих засобів ПАТ «Аграрний фонд».

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі методи: монографічний (вивчення вітчизняного та світового досвіду визначення категорії «основні засоби», «ефективність використання основних засобів»), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення і формування висновків), системного аналізу (аналіз економічного стану досліджуваного товариства), економіко-статистичний з використанням ЕОМ (при моделюванні ефективності використання основних засобів), SWOT-

аналізу (при оцінці економічного стану та визначенні стратегічних напрямків розвитку підприємства) та інші.

Інформаційною базою дослідження для написання даної кваліфікаційної роботи магістра стала статистична, фінансова та оперативна звітність ПАТ «Аграрний фонд» за 2016-2018 рр., а також наукова вітчизняна література з досліджуваної проблеми; законодавчі та нормативно-правові акти України з питань оцінки ефективності використання основних засобів на підприємстві; наукові статті, опубліковані у вітчизняних і зарубіжних періодичних виданнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони створюють основу для дослідження й практичного вирішення проблеми підвищення фондівіддачі основних засобів підприємства на інноваційних засадах і впроваджені в діяльність досліджуваного підприємства ПАТ «Аграрний фонд».

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (61 найменування). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 78 сторінки комп'ютерного тексту, містить 24 таблиці та 9 рисунків.

ВИСНОВОК

На основі узагальнення матеріалів дослідження одержані такі наукові та практичні результати роботи відповідно до поставлених завдань.

1. У категоріальному апараті економічної літератури визначення основних засобів є найбільш дискусійним і неоднозначним. Про це свідчать протилежні тлумачення поняття «основних засобів» різними авторами в економічній літературі. Дослідження сутності основних засобів з урахуванням історичного аспекту розвитку проблеми довели, що основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або поставки товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних або соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання більше одного року. Також основні засоби є важливою і невід’ємною складовою процесу виробництва. Зокрема, через собівартість амортизаційні відрахування включаються в ціну продукції та повертаються на підприємство в складі виручки, з якої формують амортизаційні кошти цільового призначення для відтворення основних засобів.

2. Основним показником підвищення ефективності використання основних засобів є фондвіддача. Фондовіддача традиційно розглядається як відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості основних виробничих засобів, тобто показує, скільки припадає виробленої продукції на одиницю основних виробничих засобів. Існує три способи визначення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства, тобто три способи розрахунку показника фондвіддачі.

3. На зміну фондвіддачі впливає багато факторів і всі вони різноманітні, розглянемо деякі з них. В процесі аналізу цих показників необхідно вивчити їх динаміку, провести порівняльний аналіз за різними напрямками і визначити фактори, які на них впливають, виявити та кількісно виміряти зміни фондвіддачі, розрахувати резерви її зростання.

4. Об'єктом дослідження є господарська діяльність ПАТ «Аграрний фонд», який відноситься до борошномельної промисловості, що характеризується високим ступенем конкуренції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку. Борошномельна промисловість в Україні представлена більше ніж 600 виробниками. Головною відмінністю підприємств борошна є матеріалоемність їх виробництва. ПАТ «Аграрний фонд» є провідним оператором аграрного сектору України, займає 20 % внутрішнього ринку продовольчого зерна, частка товариства на ринку борошна України складає 13 %. При цьому товариство не має власних потужностей.

5. Аналіз складу, структурних змін основних засобів за період 2016-2018 рр., показав, що на підприємстві ПАТ «Аграрний фонд» основні засоби мають позитивну тенденцію, збільшилась вартість всіх груп основних засобів підприємства. Розглядаючи структуру основних засобів за три останні роки можна зазначити, що усі основні засоби відносяться до активної групи, а найбільшу питому вагу займають транспортні засоби. Ступень зносу по підприємству значно нижче, ніж в Україні. Тому що товариству постійно обновлює свій парк транспортних засобів.

6. За допомогою факторного аналізу та використовуючи мультиплікативні моделі з'ясували, що на обсяг виробленої продукції впливають фондоозброєність і фондovіддача основних засобів. Дезагрегована факторна модель фондovіддачі основних засобів надала можливість з'ясувати позитивні та негативні фактори, що на неї впливають.

7. Результати проведеного аналізу надали можливість запропонувати заходи щодо підвищення фондovіддачі товариства. Такими заходами стали:

- передача комплексного технічного обслуговування (КТО) автопарку підприємства на аутсорсинг;
- придбання млиного комплексу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ
2. М-ва фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00 (дата звернення 07.11.2018).
3. Волкова Н. А., Волчек Н. А., Гайдаєнко О. М. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2015. 310 с.
4. Савицкая Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Вид. 3-тє. виправл. і допол. Київ, 2007. 668 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: ukrstat.gov.ua
6. Быков К. Р. Прогнозирование эффективности использования основных средств организации. *Вестник Витебского государственного технологического университета*. 2012. № 2 (23). С. 125–136.
7. Коба О. В., Катькало С. О., Павленко А.І. Облік орендних операцій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/17-2016/35.pdf> (дата звернення 10.11.2018).
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: ukrstat.gov.ua
9. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : монографія. Київ: КНЕУ, 2008. 292 с.
10. Самбурська Н. І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства) : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2015. 289 с.
11. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2013. 85 с.

12. Шагиясов Т. Ш., Сагдиллаева З. А., Урманбекова И. Ф. Экономический анализ : учебник. Ташкент, 2017. 438 с.
13. Шеремет А. Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности : учебн. пособ. Изд. 6-е, допол. М. :Инфра, 2006. 423 с.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» : Наказ М-ва фінансів України від 28.07.2000 р. № 181. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00 (дата звернення 07.11.2018).
15. Ткаченко А. С. Совершенствование учета основных средств и показателей для анализа их использования в сельскохозяйственных организациях: авто-реф. дис. на получение науч. степени к.э.н. : 08.00.12. Краснодар, 2009. 24 с.
16. Ляшенко В. О., Пластун О. Л. До визначення справедливої вартості основних засобів. *Молодий вчений*. 2016. № 1 (28) Частина 1. С. 105-108.
17. Терлецька І. В. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства *Терлецька І. В., Чухрій Ю. О.* // НАУКОВИЙ ВІСНИК МНУ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ № 1 (4) , червень 2 0 1 5 87 С.87-90.
18. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
19. Осипов П. В. Интегральный производственный потенциал пищевой промышленности. – Одесса : Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2004. – 289 с.
20. Сайт інформаційного агентства «Агро Перспектива Сайт групи «НОВААГРО» [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://novaagro.com.ua/ukrayinskij-rinok-boroshna-pidsumki-20>
21. Довгалюк Н. В. Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки. *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_21.

22. Терлецька І. В., Чухрій Ю. О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Стратегія економічного розвитку регіонів та підприємств України*. 2015. № 1 (4). С. 87–90.
23. Бабич О. В. Методика виявлення путей підвищення ефективності використання основних виробничих фондів промислового підприємства. *Менеджмент в Росії і за кордоном*. 2006. № 4. С. 76–85.
24. Ларка М. І., Горжій Д. О. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»* : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ». 2013. № 22 (995). Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. С. 38–43.
25. Лесняк В. А. Экономическая сущность основных средств и их идентификация в бухгалтерском учете. *Terra Economicus*. 2013. № 1. Т. 11. Ч. 2. С. 54–59.
26. Лиса Н. В. Методичні засади оцінки ефективності використання основних фондів харчових підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2013. № 1 (30). С. 147–152.
27. Саннікова С. Ф. Застосування індексного методу для аналізу ефективності використання ресурсів підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. № 1 (76). С. 100–105.
28. Швець В. Я., Грекова В. А. До питання оцінки економічної ефективності оновлення основних фондів. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1551>.
29. Єлькин А.В. Ефективність використання основних виробничих фондів на підприємствах Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) Класичний приватний університет Запоріжжя – 2017
30. 47. Панчук Л. В. Економічна сутність основних засобів, їх класифікація

- та оцінка / Л. В. Панчук // Формування ринкової економіки [Електронний ресурс] : наук. зб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана" ; відп. ред. О. О. Беляєв. – 2013. – Вип. – 25. – С. 513–521.
31. 48. Сердюк В.Н. Бухгалтерский учет: [учебное пособие] / В.Н. Сердюк. – [9-е изд., и доп.]. – Донецк: ДонНУ, 2009. – 595 с.
32. 49. Смоленюк П. С. Амортизаційні відрахування як джерело відтворення основних засобів та шляхи вдосконалення амортизаційної політики / П. С. Смоленюк, І. М. Пастушок / Наука й економіка – 2012 р. – №4. – С. 90-93.
33. 50. Соколов Я.В., Соколов В.Я. Международные стандарты бухгалтерского учёта и мы / Я.В.Соколов, В.Я. Соколов // Сб. статей, посвящённых 100 – летию со дня рождения П.И. Савичева [под ред. А.Д. Ларионова]. – Спб, 2001. – С. 135 – 145. 51. Стельмах Х.П., Кузьмін О.Є. Класифікація основних засобів // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 20.14 // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2005. – № 15, С. 2-9.
34. 52. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський. – Т.: Богдан, 2002. – Сук П.О. Амортизація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів 720 с.
35. 53. Фаминский И.П. Внешнеэкономический толковый словарь / Под ред. И.П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 512 с.
36. 54. Хомяк Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні: [навч. посібник] / За ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішевського. – [6-е вид., доп. і перероб.]. – Львів: Національний університет "Львівська політехніка", "Інтелект-Захід", 2007. – 1200 с.
37. 55. Чалый И. Справедливая стоимость – это непросто, но ничего лучшего бухгалтерия не придумала/ И. Чалый// Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2012. – №5. – С.4-6.

38. 56. Череп А. В. Ефективність використання основних засобів підприємства [Текст] / А. В. Череп, А. А. Клименко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 6. – С. 212-215.
39. 57. Чорна І. О. Ефективність використання виробничих засобів та розробка пропозицій щодо її поліпшення [Текст] / І. О. Чорна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 2. – С. 212-216.
40. 58. Шевеленко С. Д. Підприємство і підприємницька діяльність. / Шевеленко С. Д., Федів І. К. К.: Вища школа, 1997. – 326 с.
41. 59. Шкарабан С.І. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств і об'єднань / за ред. С.І. Шкарабана, М.І. Сапачова. – Тернопіль, 1995. – 405 с.
42. 60. Югас Е. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства / Югас Е. / Економічний аналіз. 2013 рік. Випуск 9. Частина 1. – С. 393-398.
43. 61. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій: Навчальний посібник / За ред. Л.В. Балабанової. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2005.–301 с.– (Вища освіта ХХІ ст.).